

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

**Міжнародна стратегія
економічного розвитку регіону**

**Международная стратегия
экономического развития региона**

**International Strategy
of Region Economic Development**

Матеріали
IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, Україна, 3–5 вересня 2013 року)



Суми
Сумський державний університет
2013

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ АГРОСОЦІАЛЬНИХ СИСТЕМ

Ольшанська О. В., канд. екон. наук, доц.
*ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана», Україна*

Однією з найважливіших теоретичних і прикладних проблем сучасності є забезпечення просторового розвитку суспільства, пошук найбільш досконалої моделі його просторової організації з точки зору забезпечення стійкого розвитку. Першопричиною виникнення проблеми стійкого розвитку є глобальна екологічна криза, що призвела до порушень у кругообігу біогенних речовин біосфери та нормальному механізмі її функціонування. Неконтрольоване зростання економіки та споживання природних ресурсів не забезпечує комплексного розв'язання соціальних та економічних проблем, у результаті чого екологічна криза ускладнюється соціально-економічними проблемами.

Зважаючи на це, соціально-економічний розвиток регіонів повинен ґрунтуватися на принципах врахування можливостей природних комплексів витримувати антропогенні навантаження й забезпечувати нормальне функціонування біосфери та локальних екосистем. Від цього вирішальною мірою залежать їх корисна продуктивність, якість та комфортність життєвого середовища, екологічний та економічний добробут населення того чи того регіону. Особливо це стосується функціонування агросоціальних систем регіону, де основою зв'язку аграрного виробництва й розселення виступає єдність їх цілей: соціальних, які стосуються забезпечення належного рівня життя населення; економічних, які включають раціональне використання матеріального й людського капіталів; екологічних, оскільки стосуються збереження й поліпшення природного середовища проживання населення [2, С. 13]. Саме в такій системі доцільно поєднується економічна, соціальна та екологічна пропорційність, оскільки вона сприяє підвищенню рівня використання сільськогосподарських територій і людського потенціалу та інфраструктури, яка зосереджена в поселенській мережі.

Унаслідок погіршення демографічних показників, що зумовлено значною мірою як соціально-економічними проблемами, так і несприятливою екологічною ситуацією, насамперед, зменшенням приросту та підвищенням рівня захворюваності населення, відбувається його постаріння і тимчасово втрачається працездатність, зростають витрати на медичне обслуговування, спостерігаються масові потоки міграції із сільської місцевості, особливо працездатного населення. А це значною мірою послаблює трудовий потенціал сільських регіонів і негативно позначається на відтворювальних процесах як в економіці, так і в суспільстві.

Саме через це необхідно підкреслити, що екологічна проблема є не стільки природоохоронною, скільки соціально-економічною. Адже йдеться про нормальні умови життя та здоров'я людини. Тому необхідно вживати

рішучих і невідкладних заходів на всіх рівнях управління – загальнодержавному, регіональному та локальному.

Перехід до стійкого розвитку регіонів має відбуватися в тісному взаємозв'язку з радикальною структурною і техніко-технологічною перебудовою суспільного виробництва на основі прискорення темпів НТП, зокрема, у напрямі всебічної екологізації не лише базових галузей економіки, а й усіх сфер людської діяльності.

В основу розроблення стратегії розвитку регіональних агросоціальних систем на принципах стійкого функціонування потрібно покласти:

- пріоритет ресурсно-екологічних критеріїв, показників і вимог над економічними;

- раціональне поєднання ринкових і державних економічних та адміністративних інструментів і важелів регулювання ресурсно-екологічних відносин, тобто взаємин між суспільством і природою;

- оптимальне та взаємоузгоджене застосування методів галузевого і територіального управління природокористуванням й охороною навколишнього природного середовища, перенесення центру ваги та відповідальності за розв'язання ресурсно-екологічних проблем на місцеві й регіональні органи влади;

- інтеграцію ресурсно-екологічного та економічного підходів до розвитку й розміщення агросоціальних систем регіонів у єдиний еколого-економічний підхід шляхом розроблення та застосування в господарській діяльності еколого-економічних нормативів, показників, стандартів і вимог.

У найближчій перспективі стратегічною метою стійкого розвитку регіональних агросоціальних систем в Україні повинно бути забезпечення економічної та соціальної стабільності та розбудова соціально орієнтованої ринкової економіки та демократичного громадського суспільства. Для переходу регіональних агросоціальних систем на модель стійкого розвитку необхідно забезпечити досягнення:

- 1) екологічної безпеки: збереження та відновлення природних екосистем, стабілізація та поліпшення якості навколишнього середовища;

- 2) економічної стабільності в сільській місцевості: створення соціально та екологічно ефективного сільськогосподарського виробництва, що забезпечуватиме гідний рівень життя сільської громади та конкурентноздатність сільськогосподарської продукції на світовому ринку;

- 3) соціального добробуту сільського населення: основною метою є зростання народжуваності та збільшення середньої тривалості життя населення, раціоналізація особистого споживання, поліпшення умов проживання, розвиток соціальної активності сільського населення, забезпечення рівних можливостей в одержанні медичної допомоги та соціальному захисті.

Основу стійкого розвитку на національному та регіональному рівнях становлять: продумана екологічна, соціальна й економічна політика, демократичні інститути, що відповідають потребам людей, правопорядок,

заходи для боротьби з корупцією, вирішення гендерного питання і створення сприятливих умов для інвестицій.

1. Ходаківський Є.І. Синергетичні засади розвитку агроекономічної системи. – Житомир. – 2008. – 17 с.

2. Фтомов Г.С., Великохатько А.Т., Вдовиченко Н.Х. и др. Социально-экономические проблемы развития села (расселенческий аспект). – К.: Наук. думка, 1988. – 325 с.

3. Стронгина М.Л. Социальное развитие села. Поселенческий аспект. – М.: Агропромиздат, 1986. – С. 4.

4. Іванюта В.Ф. Методологічне забезпечення розвитку аграрного виробництва регіону. Автореф. дис. д.е.н. – К. – 2009. – 39 с.

ПРІОРИТЕТНІСТЬ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДСНОВИ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОТИРІЧ

Петрушенко М. М., канд. екон. наук, доц.
Сумський державний університет, Україна

Станом на сьогоднішній день глобалізація економічного та соціально-культурного життя, збільшення щільності населення в мегаполісах спричиняють збільшення навантаження на навколишнє середовище і всю сукупність природних ресурсів. Екологічні протиріччя, що виникають в результаті таких тенденцій, поступово стають загально визнаним чинником економічного розвитку суспільства. Їх наслідки відчуються практично в усіх галузях і на всіх рівнях соціально-економічних систем. Ще три десятиліття тому відомий дослідник еколого-економічних проблем Б.М. Маклярський у своїй роботі “Екологічний бумеранг” зазначав, що “сучасний екологічний конфлікт – це загроза виснаження невідновних ресурсів природи і забруднення біосфери”.

Деградація довкілля в тій чи іншій мірі спостерігається в усіх країнах нашої планети. При цьому для екологічних збитків не існує національних кордонів. Сучасні технології пропонують достатньо способів вирішення екологічних проблем, проте можливості реалізації відповідних технологічних заходів і впровадження адекватних моделей економічного розвитку стикаються з максималістично-прагматичними інтересами національних і транснаціональних компаній і окремих суб'єктів.

Проблема протистояння “економіка – довкілля” не є чисто економічною чи екологічною. Як і будь-які інші глобальні проблеми, вона має, насамперед, соціальне підґрунтя і пов'язана з політичними, культурними та іншими чинниками впливу. На будь-якому рівні вирішення даного протистояння, як правило, існує можливість створення ефективних організаційно-економічних інструментів і впровадження техніко-технологічних інноваційних заходів. Основною перешкодою перетворення такої можливості в реальність є політична розрізненість і соціальна неоднорідність в контексті сучасних еколого-економічних відносин. Тобто йдеться про пріоритетність соціальних параметрів еколого-економічних протиріч. Сучасний етап еволюції довкілля